

Cinsel İstismara Maruz Kalmış Çocuklar Üzerine Bir Değerlendirme

İslam AKÇE^{1,*}, Hüseyin DOĞAN²

¹ Öğretim Görevlisi - Mardin Artuklu Üniversitesi, Midyat MYO Sosyal Hizmet Bölümü Artuklu, Mardin, Türkiye - ORCID: 0000-0003-2020-5436.

² Öğretim Görevlisi - Muş Alparslan Üniversitesi, Bulanık MYO, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Muş, Türkiye - ORCID ID: 0000-0002-0375-8437.

Sosyal Çalışma Dergisi (2020) 4 (1), 12-20

Copyright © 2020 İZU

YAYIN BİLGİSİ	ÖZ
<p>Yayın geçmişi: Gönderilen tarih: 15 Nisan 2020 Kabul tarihi: 25 Mayıs 2020 Yayınlanma tarihi: 01 Haziran 2020</p> <p>Anahtar kelimeler:</p> <p>Cinsel istismar Çocuk Sosyal hizmet Risk faktörü</p> <p>Key Words:</p> <p>Sexual abuse Child Social work Risk faktor</p>	<p>Çocuk cinsel istismarı ülkemizde ve dünyada gün geçtikçe artan bir eğilim göstermektedir. Bu durum çocuklara yönelik çalışmalar yapan disiplinlerin göz ardı etmemesi gereken bir gerçekliktir. Çocuğun yüksek yararı misyonu ile hareket eden sosyal hizmet mesleği bu disiplinlerden bir tanesidir. Bu çerçevede araştırmanın amacı; Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2014-2017 ham veri seti kapsamında çocuklara yönelik cinsel istismarın boyutlarını ve istismara etki eden risk faktörlerini sosyal hizmet disiplini bakış açısıyla analiz etmektir. Betimsel analizler SPSS v.22 paket programı ile analiz edilmiştir. Elde edilen veriler; yaş, cinsiyet, eğitim, ikametgah ve birlikte yaşanılan kişi/yer gibi sosyodemografik özelliklerin çocukların cinsel istismara maruz kalmasında birer risk faktörü olduğunu göstermektedir. Bu risk faktörlerinin olası sonuçlarına karşı mikro, mezo ve makro boyutlarda koruyucu ve önleyici uygulamaların yapılması elzemdir.</p> <p>ABSTRACT</p> <p>Child sexual abuse is increasing day by day in our country and in the world. This is an imperative that disciplines carrying out studies for children should not be ignored. The social work profession, acting with the mission of the best interests of the child, is one of these disciplines. In this context, the aim of the research; Turkey Statistical Institute (TSI) data set from 2014 to 2017 covered by the size of the raw sexual abuse of children and the impact of abuse is to analyze the risk factors for social work discipline point of view. Descriptive analyzes were analyzed with SPSS v.22 package program. Findings show that sociodemographic characteristics such as age, gender, education, residence and co-person / location are risk factors for sexual abuse of children. It is essential to carry out protective and preventive applications in micro, mezo and macro dimensions against the possible consequences of these risk factors.</p>

1. Giriş

Çocuklar üzerinde yaşamları boyunca derin izler bırakan, tespit edilmesi diğer istismar türlerine oranla daha zor olan çocuğun cinsel istismarı ülkemizde ve dünyada artan bir grafik göstermektedir. Birleşmiş Milletler Dünya Çocuk Hakları Sözleşmesine göre 18 yaşını doldurmamış her birey çocuk olarak tanımlanmaktadır (BM, 2007). Cinsel istismar, cinsel dürtülerin tatmin edilmesi amacıyla; güç, güven ve otoritenin kötüye kullanılması ile çocuğun cinsel eylem ve davranışa maruz bırakılmasıdır (Kara, Biçer ve Gökalp, 2004, s. 51). Çocuğun cinsel istismarı genel olarak toplumlarda, dinlerde ve kültürlerde reddedilen, devletler tarafından suç kapsamına giren davranışlardan biri olarak görülmektedir. Çocuğun cinsel gelişimini tamamlamamış olması, ayırt etme yeteneğinin gelişmemiş olması, dezavantajlı konumda olması gibi sebeplerle kısa ve uzun dönemde ağır travmalar yaşamasına sebep olan cinsel istismar engellenmesi gereken önemli bir halk sağlığı sorunudur.

Dolayısıyla söz konusu durumla ilgili iyileştirici, önleyici, koruyucu faaliyetlerin ve akademik çalışmaların yapılması hususu önem arz etmektedir. Çocuğun cinsel istismarı, sosyal hizmet mesleğinin odak noktalarından birini oluşturmaktadır. Sosyal hizmet mesleği çocuğu ve çocuğu çevreleyen tüm sistemleri soruna dahil ederek mikro, mezo, makro boyutlarda bütüncül bir yaklaşımla konuyu ele almaktadır.

Bu çalışmada cinsel istismarın etkileri ve çocuklar bazındaki risk faktörleri değerlendirilecek, çocuklara yönelik cinsel istismarla ilgili kavramsal bir çerçeve çizilecek, ardından Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ham veri setinden elde edilen bulgular kapsamında sosyal hizmet mesleği perspektifi ile sonuç ve önerilere yer verilecektir. Çalışmada temel olarak bazı risk faktörlerinin (yaş, cinsiyet, eğitim, daimi ikametgah ve birlikte yaşanan kişi veya yer) çocukların cinsel istismara uğramasında etkili olup olmadığı üzerinde durulacaktır.

*Sorumlu yazar e-mail adresi: islamakce@artuklu.edu.tr

1.1. Çocukların Cinsel İstismarı

Cinsel istismar, “bir çocuk ve bir yetişkin arasında ya da bir çocuk ile başka bir çocuk arasında güven, güç ya da sorumluluk ilişkisi içinde, diğer kişinin ihtiyaçlarını tatmin etmek ya da karşılık olarak yapılan aktivite” olarak açıklanmaktadır (DSÖ Raporu, 2002).

Çocuğun cinsel istismarında göz ardı edilen önemli noktalardan biri istismarın sadece temas şeklinde olduğu görüşüdür. Cinsel istismar yalnızca cinsel ilişkiyi değil ayrıca ağız veya genital temas, kötü dokunma, okşama, teşhir ve pornografik görsellerin izlenmesi veya çekilmesi gibi çok yönlü eylemleri içeren davranışlar örüntüsüdür. Davranışın istismar kavramı altında değerlendirilmesinin temel nedeni aradaki yaş ve güç farkının olması ile söz konusu davranışın haz amacına hizmet etmesidir. Ayrıca istismarın çocuk üzerindeki kısa ve uzun dönem etkileri göz ardı edilerek çocuğun cinsel obje olarak kullanılması bu nedenlerden bir tanesidir (Finkelhor, 1986, s.110; Tıraşçı ve Gören, 2007, s.72).

Zastrow ve Ashman (2014)’ a göre çocuk cinsel istismarı “bir çocukla rızası dışında ya da rızasını veremediği durumlarda gerçekleşen bir çocukla bir yetişkin arasındaki herhangi bir cinsel etkinliktir (s.328).” Çocuğa yönelik eylemin cinsel istismar kapsamında değerlendirilmesi için; failin cinsel yönden tatmin olması amacı gütmemesi, otoriter bir gücün söz konusu olması, temasın olması/olmaması, salt cinsel etkinliğin (rıza dayalı olsun veya olmasın) gerçekleşmesi gibi etkenler belirleyici olmaktadır. Cinsel istismar, aile üyeleri veya çocuğa bakmakla yükümlü birisi tarafından gerçekleştirilmesi durumunda ise istismarın başka bir boyutu olan “aile içi cinsel istismar (ensest)” olarak ele alınır (Zasrow, 2015, s.293).

1.2. Aile İçi Cinsel İstismar (Ensest)

Literatürde aile içi cinsel istismarla ilgili kullanılan birçok tanımlama bulunmaktadır. Aile içinde çocuğa yönelik yapılan her türlü cinsel eylem aile içi cinsel istismar kavramı altında değerlendirilebilmektedir. Aile içi cinsel istismar, cinsel istismarın özel bir biçimi olup birbirleriyle evli olmayan aile üyeleri arasındaki sözlü, sözsüz, fiziksel ve görsel eylemler olarak tanımlanmaktadır (Justice, 1979, s.26). Aile içi cinsel istismar çoğunlukla birincil derecede akrabalar (öz anne, öz baba, öz kardeş vs.) tarafından gerçekleştirilmektedir (Yiğit, 2005, s.91). Fakat temel ölçüt kan bağı olmayıp; üvey anne, üvey çocuk veya üvey baba gibi aralarında kan bağı bulunmayan aile üyeleri arasındaki cinsel etkileşim de aile içi cinsel istismar olarak değerlendirilmektedir (Bozbeyoğlu ve Koyuncu, 2010, s.10).

Cinsel istismar vakaları içerisindeki aile içi cinsel istismar oranları hem ülkemizde hem de dünyada azımsanmayacak niceliktedir. Yapılan araştırmaların bir çoğunda çocuklara yönelik cinsel istismarın aile dışındaki üyeler tarafından gerçekleştirildiği kadar aile içindeki üyeler tarafından da gerçekleştirildiği bulgulanmaktadır (Gencer vd. 2016, s.58; Dönmez vd., 2014, s.46; Öncü, Kurt, Esenay, Özer, 2012, s. 131).

Ülkemizde çocuklara yönelik cinsel istismarın; aile içinde saklanması, ilgili mercilere aktarılmaması, gerekli kayıtların yapılamaması gibi nedenlerden dolayı nicel verilerine ulaşmak güçtür (Bozbeyoğlu ve Koyuncu, 2010, s.6). Ulusal literatürde cinsel istismar ile ilgili kapsamlı verilerin sunulduğu Türkiye’ de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2015) ‘ nda kadınların çocukluk dönemlerinde cinsel istismara maruz kalma sıklığı incelenmiştir. Bu araştırmanın bulgularına göre; Türkiye’ de kadınların %8.9’ u 15 yaşından önce cinsel istismara maruz kalmıştır. Çalışmaya dahil edilen kadınların %38’ i “yabancı kişiler” tarafından, %15’ i ise

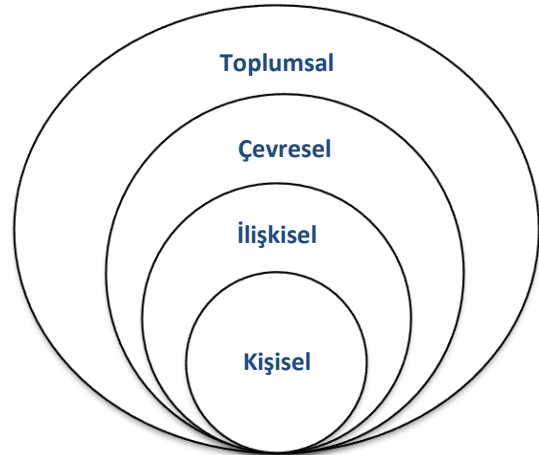
“tamdıklar (aile üyeleri)” tarafından çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalmıştır. Aile üyelerinin cinsel istismarı incelendiğinde; %4 dayı, %2 amca ve %2 ağabey ilk sıralarda yer almaktadır (s.115).

Aile içi cinsel istismar genellikle çocuğun kaldığı evde gerçekleşmektedir. Çocuklar çoğu zaman psikolojik olarak etki altına alınarak cinsel ilişkiye maruz bırakılmaktadır. Aile içi cinsel istismar bebeklik döneminden başlayıp yetişkinliğe kadar devam eden süreçte gerçekleşebilmektedir (Zastrow ve Ashman, 2014, s. 294). Fakat çocuklar, ortaya çıkaracağı olası sonuçları ve korkuları nedeniyle uğradıkları cinsel istismardan genellikle başka bireylere bahsetmemektedir. Bu durum cinsel istismarın önlenmesi ve sessiz kalan çocukların sesi olunması açısından risk faktörlerinin belirlenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

1.3. Çocukların Cinsel İstismarı ve Risk Faktörleri

Çocukların karşı karşıya kaldıkları sorunların çözümünde sosyal hizmet mesleği odak noktasını risk temelli uygulamalara çevirmiştir (Yolcuoğlu, 2010, s.76). Dolayısıyla cinsel istismarı önlenmesi çalışmalarının daha fonksiyonel olması açısından öncelikle risk etmenlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (2016)’ ne göre bu risk faktörleri dört başlık altında incelenebilmektedir (Şekil 1.). Kişisel etkenlerden kaynaklanan düzey; yaş, cinsiyet gibi biyolojik özelliklerden oluşmaktadır. İlişkisel düzeyde; aile veya yakın sosyal ilişkileri (yakın arkadaş, akraba) incelenmektedir. Çevresel düzeyde; sosyal ilişkilerin meydana geldiği (kalınan yer, mahalle, okul vs.) özellikler ile ilgilenilmektedir. Toplumsal düzeyde ise ihmal ve istismara neden olan makro boyutlar incelenmektedir.

Şekil 1.Risk Faktörleri

Çocukların ihmal ve istismarında aileden aileye, toplumdan topluma değişen birçok etken söz konusu olabilmektedir. Çocuklar açısından değerlendirildiğinde bunlar; erken doğum, kronik hastalıklar, antisosyal arkadaş çevresi, davranış bozuklukları, engellilik vs. gibi nedenlerdir. Aile bazlı değerlendirildiğinde; depresyon, yoksulluk, şiddet, aile yapısı, ayrımcılık, madde bağımlılığı vs. gibi nedenler görülmektedir (Coll ve Magnuson, 2000; Garbarina ve Ganzel, 2000; Osofsky ve Thomson, 2000; akt.; Yolcuoğlu 2010, s.77).

Sheafor ve Horejsi (2012) ise çocuklara yönelik risk faktörlerini üçe (çocukla ilgili faktörler, ebeveyn/bakıcı ile ilgili faktörler ve çevresel faktörler) ayırmaktadır. Çocuklarla ilgili risk faktörlerini; cinsiyet, yaş, hastalık, engellilik, daha önce istismara maruz kalma, çocukla olan iletişim olarak belirtmektedir. Ebeveyn/ bakıcı ile ilgili risk faktörlerini; hastalık, aile içi şiddet, ihmal istismar geçmişi, öfke, stres vs. olarak belirtmiştir. Çevresel risk faktörlerini ise evin

durumu ve ailenin sosyal bakımdan izole edilmesi olarak tanımlanmaktadır (s.326).

Zastrow (2015) ise çocukların cinsel istismarında etkili olan risk faktörlerinden biri olan cinsiyet üzerinde durmaktadır. Buna göre kız çocuklarının erkek çocuklara oranla cinsel istismarının daha yaygın olduğu algısının değiştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (s.293). Bu görüşü destekleyen ve cinsel nitelikteki suçlular üzerinde yapılan bir araştırmada kız çocukların %1,3' ü, erkek çocuklarının ise %4,4' ü cinsel istismara maruz kalmaktadır (Abel vd., 1987, s. 17). Fakat çoğu araştırma kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla cinsel istismara daha fazla maruz kaldığını ifade etmektedir (Ertur ve Yayıcı, 2011, s. 201; Çöpür vd., 2012, s. 48; Yakut ve Korkmaz, 2013, s. 1631; Putnam ve Trickett, 1993, s. 89).

Literatürdeki çalışmalarda sıklıkla üzerinde durulan bir diğer risk faktörü ise yaştır. Cinsel istismar mağduru çocuklarla yapılan çalışmalarda ortalama yaşın genellikle hem erkeklerde hem de kızlarda 10-15 yaş arasında olduğu belirtilmektedir (İmren vd., 2015: 12; Dönmez vd., 2014, s. 45; Erdoğan vd., 2011, s. 56; Şimşek ve Gençoğlu, 2014, s. 168).

Çocukların cinsel istismara maruz kalmalarında mikro, mezo ve makro boyutlarda birçok risk faktörünün olduğu söylenebilir. Bu risk faktörleri çocukla, aileyle, politikalarla, eğitimle, sosyoekonomik veya psikososyal nedenlerle ilgili olabilmektedir. Fakat sebebi her ne olursa olsun cinsel istismar çocukları kısa ve uzun dönemde olumsuz yönde etkileyen, toplum sağlığını tehdit eden ve önlenmesi gereken bir gerçekliktir.

1.41. Çocuklarda Cinsel İstismarın Kısa ve Uzun Dönemli Etkileri

Çocukluk döneminde meydana gelen olumsuz hayat tecrübeleri hem kısa hem uzun süreçte çocuklar üzerinde olumsuz bir takım biyopsikososyal etkiler bırakmaktadır (Neigh, Gillespie ve Nemeroff, 2009, s.393; Tat ve Öztürk, 2019, s. 366). Bu etkiler ilerleyen dönemlerde olumsuz geri dönüşler biçiminde çocuğun, ailenin ve toplumun sosyal işlevselliğine ve halk sağlığına etki ederek kendini göstermektedir. Dolayısıyla bu etkilerin asgari seviyede tutulması için gerekli koruyucu ve önleyici faktörlerin uygulanması gerekliliği tekrardan ortaya çıkmaktadır.

Kısa dönemli etkiler istismarın hemen ardından meydana gelen, kronik olmayan ve yaş faktörü ile ilintili akut etkilerdir (Bulut, 2016, s.146). Yapılan birçok çalışmada cinsel istismarın çocuklar üzerinde etkisi incelenmiş ve anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmalardan bazılarında cinsel istismara maruz kalan çocuklarda kısa dönemde anksiyete, insomnia, somatizasyon, amnezi, uyurgezerlik ve çeşitli fobiler ortaya çıktığı saptanmıştır (Portegijs, Jeuken, Horst, Kraan, Knnotnerus, 1996, s. 4; Güleç, Topaloğlu, Ünsal, Altıntaş, 2012, s. 124; Tıraşçı ve Gören, 2007, s. 72).

Cinsel istismar sonrası kısa dönemde ortaya çıkan psikiyatrik etkileri araştıran başka bir çalışmada çocukların büyük bir çoğunluğunun psikiyatrik tanısının olduğu; bu tanılar arasında en fazla TSSB (travma sonrası stres bozukluğu) ve depresyonun yer aldığı, kızlar ve erkekler arasında kısa dönem etkiler göz önüne alındığında anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır (Dönmez vd., 2014, s. 45). Fakat bazı araştırmalar bu tür semptomların kız çocukları üzerinde daha fazla etkili olduğu ve bu etkinin kız çocuklarının daha fazla istismara maruz kalmasıyla açıklanabildiğini ifade etmektedir (Çeçen, 2007, s.15). Ayrıca bu çocukların bireylerarası iletişim güçlükleri ile karşılaştığı ve sosyal çevresinde ilişkilerini devam ettiremediği ortaya konmaktadır (Güleç vd., 2012, s.125; Alpaslan, 2014, s. 197). Bunun yanı sıra başka bir çalışmada cinsel istismarın

çocuklarda nevroitik ve cinsel bozukluklara, TSSB' ye, kişilik ve yeme bozukluklarına sebep olduğu ifade edilmektedir (Beitchman, Zucker, Hood, DaCosta, Akman, Cassavia, 1992, s.109).

Cinsel istismarın uzun dönem etkileri, kısa dönem etkilerinin kronikleşerek daha sonraki süreçlerde ortaya çıkması ile kendini göstermektedir (Alpaslan, 2014, s.199). Yapılan prospektif bir çalışma neticesinde; cinsel istismarın akademik başarıyı düşürdüğü, çocuğu ilerleyen zamanlarda ekonomik olarak olumsuz etkilediği ve vasıfsız birey haline dönüştürdüğü saptanmıştır. Yine aynı çalışmada istismarın uzun vadede bireyin akıl sağlığına, fiziksel ve cinsel sağlığına olumsuz etkileri ortaya konmaktadır. Ayrıca maruz kalınan istismar neticesinde istenmeyen gebelikler kısa vadede oluşabilmekte ve uzun vadede çocuğu, aileyi hatta toplumu olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Foto-Özdemir vd., 2012, s.338).

Çocukluk döneminde maruz kalınan cinsel istismarın bireylerin yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde madde kullanımı, alkol ve intihar girişimi gibi davranışlar üzerinde etkisinin olduğu bilinmektedir (Kaplan, Pelcovitz, Labruna, 1999, s.7; Bulut, 2016, s.146). Zastrow ve Ashman (2014)' a göre cinsel istismarın mağdur çocuk üzerinde bıraktığı uzun dönemli etkinin yetişkinlikte daha ciddi sorunlara yol açan beş faktörü bulunmaktadır. Bu faktörler faille olan daha yakın ilişki, istismarın süresi, güç kullanımı ve yoğunluğu, sosyal destek azlığı ve mağdurun baş etme kabiliyetinin olmamasıdır (s.328).

Özetle cinsel istismara maruz kalan çocuklarda kısa ve uzun dönemde ortaya çıkan etkileri; fiziksel, psikolojik, bilişsel ve davranışsal etkiler olarak sınıflandırabiliriz. Fiziksel etkiler, çocuğun basit şekilde yaralanmasından ölümüne sebebiyet verecek düzeye kadar gelişebilmektedir. Psikolojik etkiler, çocuğun kendisine verilen değerini azaldığını hissetmesinden ağır psikolojik rahatsızlıklara kadar ilerleyebilmektedir. Bilişsel etkiler, dikkat eksikliği ve öğrenme bozukluğundan ağır nörolojik hasarlara kadar varabilmektedir. Davranışsal etkiler ise, sosyal alanlarda iletişimsizlikten şiddet, suç ve intihara kadar varan etkilere neden olabilmektedir (Zastrow, 2015, s.275).

1.5. Çocuk Cinsel İstismarı ve Sosyal Hizmet

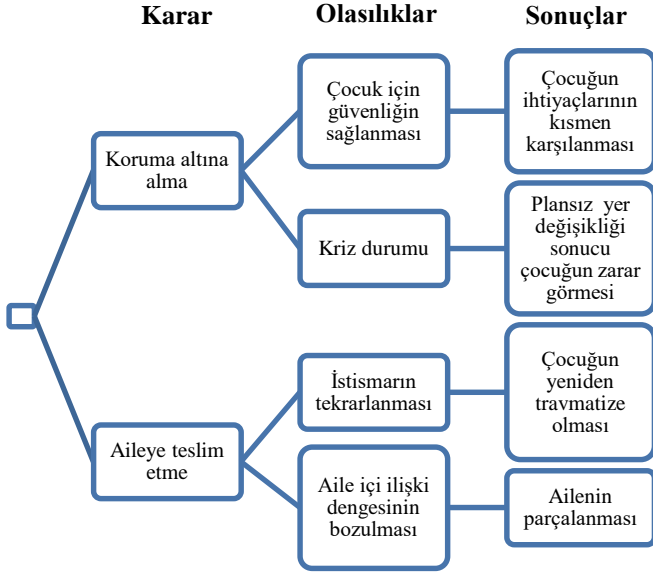
Çocuklar insanlık var olduğundan beri ihmal ve istismara maruz bırakılmıştır. Fakat bunun bir sorun olarak görülmesi bir asırlık sürece dayanmaktadır. Çocuklarla sosyal hizmet kavramı 1909 yılında suça sürüklenen çocuklar için kurulan mahkemelerde sosyal hizmet uzmanlarının çalışmaya başlamasından; günümüzde mikro, mezo, makro düzeylerde çocuklar ve aileleri ile etkin çalışmaya değin bir tarihsel sürece sahiptir (Webb, 2011, s.47). Ülkemizde ise yapılan çalışmalara ve hizmet veren kuruluşlara bakıldığında söz konusu durumun yeni sayılabilecek nitelikte olduğu söylenebilmektedir. Türkiye' de çocuk alanında yaklaşık 70 yıldır hizmet veren gerek alandaki gerekse de akademideki en önemli disiplinlerden biri sosyal hizmet disiplindir. Sosyal hizmet uzmanları uygulama içinde kullandığı bilgi ve beceri temelinde çocuk istismarının engellenmesine yönelik koruyucu ve önleyici faaliyetlerde bulunarak "çocuğun yüksek yararı" misyonu ile hareket etmektedir.

Çocuğa cinsel istismar tanısının konulabilmesi için ilk adım şüphedir (Sağlam, 2016, s. 28). Çocuklarla çalışan tüm profesyoneller gibi sosyal hizmet uzmanının da istismar şüphesi bulunan durumlarda gerekli dinamikleri harekete geçirmek hem yasal hem etik hem de vicdani sorumluluğu altında bulunmaktadır.

Ulusal ve uluslar arası kanunlara dayanan (Bilgin, 2015, s.36) cinsel istismara yönelik sosyal hizmet müdahaleleri; mikro (mağdur

çocuk), mezzo (mağdur çocuğun ailesi) ve kurumsal düzeylerde gerçekleştirilmektedir. Bu müdahalelerde; sorun geneli bir yaklaşımla ele alınarak yalnızca soruna değil ilintili olduğu tüm sistemlere (özellikle aile) ve aralarındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Genelci yaklaşımda birey çevresi içinde değerlendirilmektedir (Yolcuoğlu, 2010, s.80).

Şekil 2. Karar Alma Süreci ve Olası Sonuçlar

(O'Sullivan 1999; Aleml 1996; Akt. Uluocak ve Çoban)

Sosyal hizmet uzmanı istismar mağduru çocukla çalışırken en doğru kararı verebilmek ve oluşabilecek riskleri göz önünde bulundurabilmek adına Şekil 2' de gösterilen üç aşamalı karar alma sürecinden geçmektedir. Bunlar; karar noktası, olasılıklar ve sonuçlar olarak sınıflandırılmıştır (O'Sullivan, 1999; Aleml 1996; Akt. Uluocak ve Çoban, 2011, s.169). Bu sınıflandırmaya göre çocuklarla çalışan sosyal hizmet uzmanları alacağı kararı ve bu kararın beraberinde getireceği muhtemel sonuçlara yönelik detaylı bir şekilde düşünmesi gerekmektedir. Çocuğun yüksek yararı için ortaya çıkacak olumlu ve olumsuz sonuçlarla ilgili gerçekçi ve uygulanabilir tespitlerde bulunarak en iyi kararı verme sorumluluğunu yerine getirmelidir (Uluocak ve Çoban, 2011, s.170).

Cinsel istismar mağduru çocuklarla yapılan görüşmelerde sosyal hizmet uzmanının rolleri ve hedefleri bulunmaktadır. Çocukla güven ilişkisini kurmak, mağdurun öfkesini yansıtmasını sağlamak, çocuğun özgül tedavi gereksinimlerini sağlamak ve aile ile çalışmak bu roller arasında bulunmaktadır (Zastrow ve Ashman, 2014, s. 333-334).

2. Yöntem

Araştırma Türkiye' deki çocuklara yönelik cinsel istismarı bazı değişkenlerle beraber değerlendirmeyi amaçlayan betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmalar, mevcut durum veya koşulları tam ve dikkatli bir şekilde açıklamayı amaçlayan araştırmalardır (Krysyk ve Finn, 2015, s. 398).

2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini ülkemizde 2014, 2015, 2016 ve 2017 yılları arasında suç mağduru olmuş çocuklar oluşturmaktadır. Bu evren çok geniş ve dağınık olduğundan örneklem çerçevesinde ele alınması küme örnekleme modeli kullanılarak yapılmıştır. Küme örnekleme modelinde yığınlardan oluşan veriler tabakalara ayrılarak değerlendirilmektedir (Krysyk ve Finn, 2015, s. 271). Bu

araştırmanın örneklemini 2014, 2015, 2016 ve 2017 yılları arasında ülkemizde cinsel istismara maruz kalmış çocuklar oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminde toplam 59.284 çocuk bulunmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında kullanılan ham veri seti TÜİK' ten alınan 2014, 2015, 2016 ve 2017 yıllarında "güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistikleri" arasından "suç mağduru çocuklar" bölümünden "cinsel suçlar" filtrelenerek elde edilmiştir. Araştırmada bağımsız değişkenler yaş, cinsiyet, eğitim, daimi ikametgah yeri ve birlikte yaşadığı kişi/yer gibi faktörler olmuştur. Bu faktörler yıl bazlı analiz edilmiştir. Değişkenlerin betimsel analizleri (ortalama ve standart sapma) SPSS v.22 paket programı ile hesaplanmıştır.

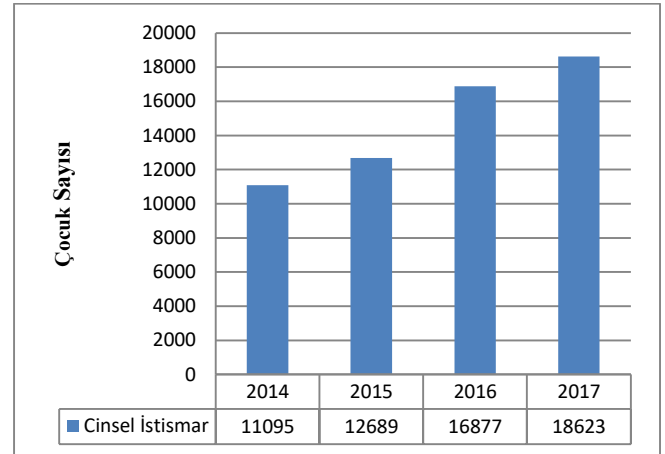
2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın sınırlılıklarından biri araştırma yapılırken 2014-2017 yılları arasındaki verilerin ele alınmasıdır. Araştırmada bu tarihlerin baz alınmasının sebebi TÜİK' in verilerinin bu yılları kapsamı olmuştur. Araştırmanın sadece ülkemizi ele alarak yapılması da sınırlılıklardan biridir. Çocukların cinsel istismarında risk faktörlerinin ele alındığı bu çalışmada yalnızca belirli dinamikler üzerinde durulmuştur.

3. Bulgular ve Tartışma

Bu araştırmada TÜİK veri setinden elde edilen ve adli birimlere gelen veya getirilen cinsel suç mağduru çocuklar; yıl, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, birlikte yaşanan kişiler veya yer ile daimi ikametgah dağılımları gibi bağımsız değişkenler üzerinden değerlendirilerek birtakım bulgular elde edilmiştir.

Grafik 1. Çocukların cinsel istismarının yıllara göre dağılımı

N=59284, \bar{x} =14821, S= 3517,14

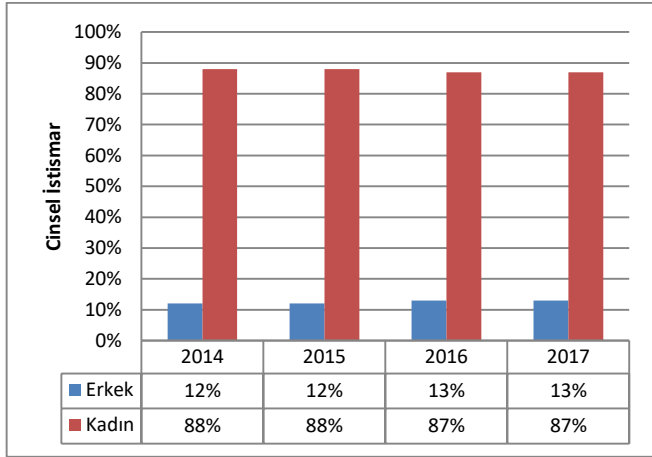
TÜİK verilerin göre 2014 yılında 11095, 2015 yılında 12689, 2016 yılında 16877 ve 2017 yılında 18623 çocuk cinsel istismar maruz bırakılmıştır. Grafik 1.' e bakıldığında 2014 yılından 2017 yılına çocuklara yönelik cinsel istismar düzenli bir artış göstermektedir. Dolayısıyla gün geçtikçe çocuklara yönelik cinsel istismarın niceliksel olarak arttığından söz etmek mümkündür.

Yapılan bir araştırmada 1998-2018 yılları arasında Isparta, Muğla, Kayseri, Düzce, Kocaeli, Eskişehir, Trabzon, Malatya, Bursa, Gaziantep ve belirtilmeyen iki bölgede yapılan 15 araştırma retrospektif olarak derlenerek çocuk cinsel istismarının sıklığına değinilmiştir. Bu araştırmaya göre söz konusu yıllar arasında ülkemizde cinsel istismara uğradığı için adli tıp değerlendirmesine

tabi tutulan 1939 çocuk bulunmaktadır (Güneş-Aslan, 2020, s.51).

Çocukların cinsel istismarının sıklığına yönelik araştırmaların bazılarında ise cinsel istismar olgularının büyük oranda gizli kaldığı, bu olguların en fazla %10 ile %15' i oranında gün yüzüne çıktığı ve yetkili mercilere itikalettiği ifade edilmektedir (Yates, 1997, s.703; Çeçen 2007, s.4). Ortaya çıkmayan cinsel istismar vakalarının oranı göz önüne alındığında durumun ciddiyeti daha büyük boyutlara ulaşmaktadır. Bu durum artan vakalara karşı alınması gereken koruyucu ve önleyici faaliyetlerin önemini bir kez daha hissettirmektedir.

Grafik 2. Çocukların cinsel istismarının cinsiyete göre dağılımı

Erkek \bar{x} = 1866,5
S = 515,03

Kadın \bar{x} = 12954,5
S = 3006,18

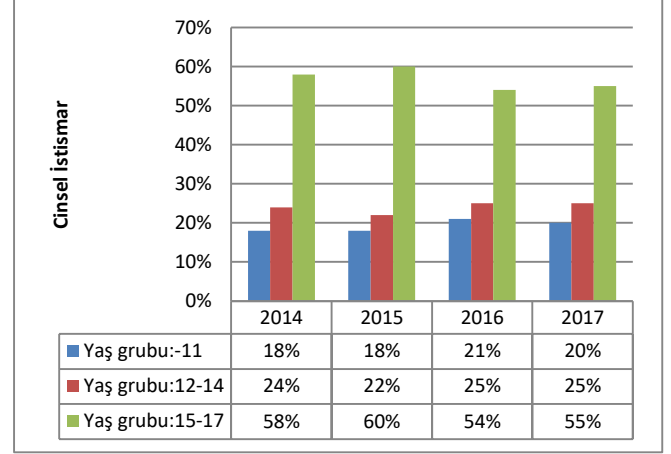
TÜİK' e göre 2014 yılında 1377 erkek, 9718 kız, 2015 yılında 1478 erkek, 11211 kız, 2016 yılında 2206 erkek, 14671 kız, 2017 yılında ise 2405 erkek, 16218 kız çocuğu cinsel istismara maruz kalmıştır. Grafik 2.' ye göre 2014-2015 yıllarında cinsel istismara maruz kalan çocukların %12' si erkek iken, %88' i kız çocuğudur. 2016-2017 yıllarında ise bu oran %13 erkek, % 87 kız çocuğundan oluşmaktadır. Grafik 2' deki dağılıma bakıldığında çocukların istismara maruz kalmasında cinsiyetin çok önemli bir faktör olduğu, kız çocuklarının erkek çocuklarına göre çok büyük oranda cinsel istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla kızların erkeklere oranla daha büyük risk altında olduğunu söylemek mümkündür.

Ulusal literatürde yer alan birçok çalışmada yaşı küçük çocukların cinsel istismarında önemli bir risk faktörü olduğu ve genellikle kız çocuklarının erkek çocuklara oranla daha fazla cinsel istismara maruz kaldığı belirtilmektedir. Güneş-Aslan (2020) adli olgular çerçevesinde yaptığı bir araştırmada cinsel istismara maruz kalan kız çocuklarının oranının yaklaşık %79, erkek çocukların oranının ise %21 olduğunu tespit etmiştir (s.51). Adli olguların, sosyodemografik ve klinik özellikleri ile geriye dönük olarak değerlendirildiği başka bir araştırmada; 523 çocuk arasından 208 çocuğun cinsel istismara maruz kaldığı, bu çocuklardan %75' inin kız çocuğu olduğu saptanmıştır (Sertdemir vd., 2020, s.29). Ülkemizde yapılan başka bir çalışmada cinsel istismara uğrayan kız çocuklarının oranının %84.6, erkek çocuk oranının ise %15.4 olduğu tespit edilmiştir (Şimşek ve Gençoğlu, 2014, s.168). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağlarında cinsel istismara uğrama sıklığının ele alındığı bir araştırmada ise yükseköğretimde bulunan kız çocuklarının %95.7' sinin çocuklukta cinsel istismara maruz kaldığı ifade edilmektedir (Alikashiöglu, 2006, s.252).

Erkek çocuklarının kız çocuklarına oranla daha fazla cinsel istismara

maruz kaldığını belirten bazı araştırmalar da bulunmaktadır. Gorey ve Leslie (1997)' ye göre 1969-1983 yılları arasında kız çocukların cinsel istismara maruz kalma oranı %20, 1984 yılından sonrasında ise %23 olurken, erkek çocukları arasında bu oran 1969-1983 yılları arasında %5, 1984 yılından sonrasında %12 olmaktadır. Ancak erkek çocukların küçük yaşlarda kız çocuklarına oranla daha fazla cinsel istismara maruz kaldığı belirtilmektedir.

Grafik 3. Çocukların cinsel istismarının yaşa göre dağılımı

Yaş 11: \bar{x} = 2890,5
S = 868,81

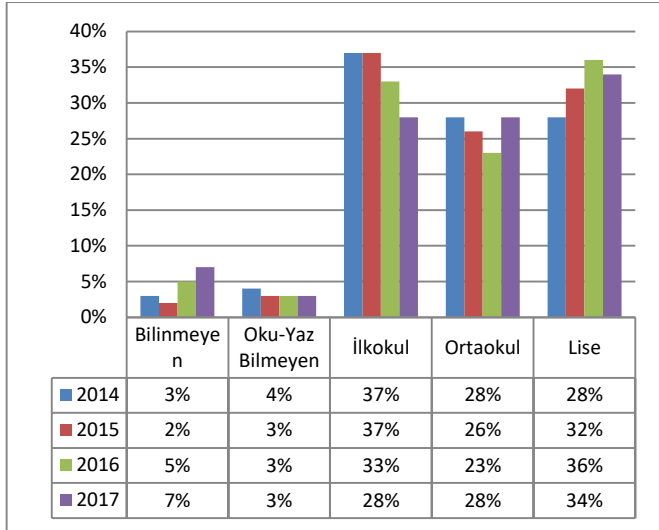
Yaş 12-14: \bar{x} = 12954,5
S = 1010,95

Yaş 15-17: \bar{x} = 12954,5
S = 1661,27

TÜİK verilerine göre 2014 yılında 11 yaş ve altında 2052, 12-14 yaş aralığında 2651, 15-17 yaş aralığında ise 6387; 2015 yılında 11 yaş ve altında 2230, 12-14 yaş aralığında 2904, 15-17 yaş aralığında ise 7544; 2016 yılında 11 yaş ve altında 3611, 12-14 yaş aralığında 4251, 15-17 yaş aralığında ise 8978; 2017 yılında ise 11 yaş ve altında 3669, 12-14 yaş aralığında 4737, 15-17 yaş aralığında ise 10195 çocuk cinsel istismara maruz kalmıştır. Grafik 3.' e göre 2014 yılında 15-17 yaş arasındaki çocukların % 58' i, 2015 yılında %60' ı, 2016 yılında %54' ü, 2017 yılında ise %55' i cinsel istismara maruz kalmıştır. Buna göre tüm yıllarda yaş aralığı büyük oranda 15-17 arasında olduğu saptanmıştır. Bu yaş aralığındaki çocukların cinsel istismara karşı daha büyük risk altında oldukları ve yaşı cinsel istismar bazında etkili bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şimşek ve Gençoğlu (2014)' a göre kız çocuklarında cinsel istismara uğrama yaşı ortalama 13 iken, erkek çocuklarda daha da düşerek 9 yaşlarında kalmaktadır (s.196). Ülkemizde yapılan bir çalışmada bir ilin adli birimlerine cinsel istismara maruz kaldığı için gelen çocukların %14' ü erkek, %86' sı ise kız olduğu, bu çocukların yaş ortalamasının 13.56 olduğu, %76.4' ünün 12-17 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir (Yüce vd., 2015, s.395). Başka bir çalışmada ise cinsel istismara uğrayan çocukların %42.5' inin 13-15 yaş aralığında olduğu saptanmıştır (Türkmen, Sevinç, Kırılı, Erkul, Kandermir, 2017, s.200). Benzer bir çalışmada yine istismar edilen çocukların yaşlarının 15-17 arasında yoğunlaştığı görülmektedir (Çetin ve Altın, 2019, s.139).

Grafik 4. Çocukların cinsel istismarının eğitim durumuna göre dağılımı

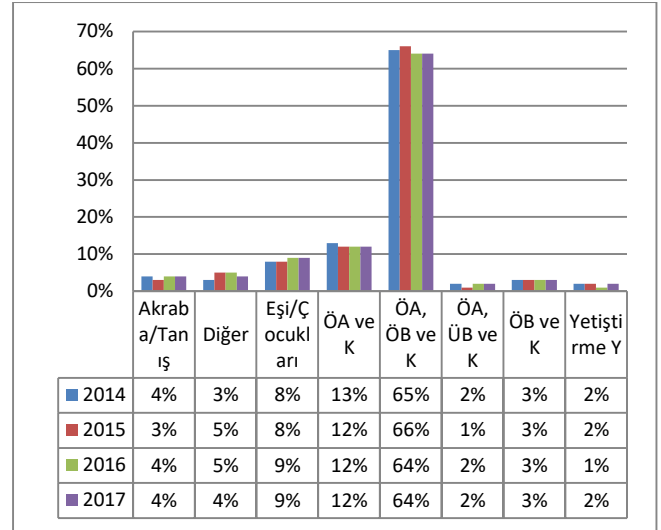
İlkokul: \bar{x} = 4804,5
S = 659,22

Oku-Yaz Bilmeyen: \bar{x} = 463,5
S = 72,91

TÜİK verilerine göre 2014 yılında eğitim durumu ilkököl olanların sayısı 4011, ortaokul olanların sayısı 3010, lise olanların sayısı ise 3101; 2015 yılında eğitim durumu ilkököl olanların sayısı 4578, ortaokul olanların sayısı 3243, lise olanların sayısı ise 4021; 2016 yılında eğitim durumu ilkököl olanların sayısı 5541, ortaokul olanların sayısı 3837, lise olanların sayısı ise 5767' dir. Grafik 4.' e göre 2014 ve 2015 yıllarında %37 ile eğitimi durumu ilkököl olanların; 2016 yılında %36 ile eğitimi durumu lise olanların; 2017 yılında ise %34 ile yine eğitim durumu lise olan çocukların cinsel istismara en çok maruz kalan çocuklar olduğu tespit edilmiştir. Okuma yazma bilmeyen çocukların ise % 3%-4 arasında değişiklik gösterdiği saptanmıştır. Bunlar arasında okula gitme çağına gelmemiş çocuklar bulunduğu göz ardı edilmemelidir. Grafik 4.' teki düzensiz grafikten ve oranlardan hareketle; özellikle eğitim durumu lise ardından ilkököl olan çocukların cinsel istismara daha fazla maruz kaldığı, ortaokul olanların ise görece daha az maruz kaldığı söylenebilir. Okula devam eden çocukların cinsel istismara uğrama sıklığının, okuma yazma bilmeyen dolayısıyla okula gitmediği varsayılan çocuklara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim Serdemir vd. (2020) yaptıkları bir araştırmada okula devam oranıyla cinsel istismar sıklığı arasında anlamlı farkların olduğunu tespit etmiştir (s.30).

Cinsel istismar mağduru çocuk ve ergenlerle ülkemizde yapılan bir çalışmada; çocukların %59' unun ilköğretime devam ettiği, yaklaşık %2' sinin de lise mezunu olduğu ifade edilmektedir (Dönmez, vd., 2014, s.45). Başka bir çalışmada ise eğitim durumu %87 oranında ilköğretim olarak belirtilmiştir (Çetin ve Altınar, 2019, s.139).

Grafik 5. Çocukların cinsel istismarının birlikte yaşanılan kişi veya yer durumuna göre dağılımı

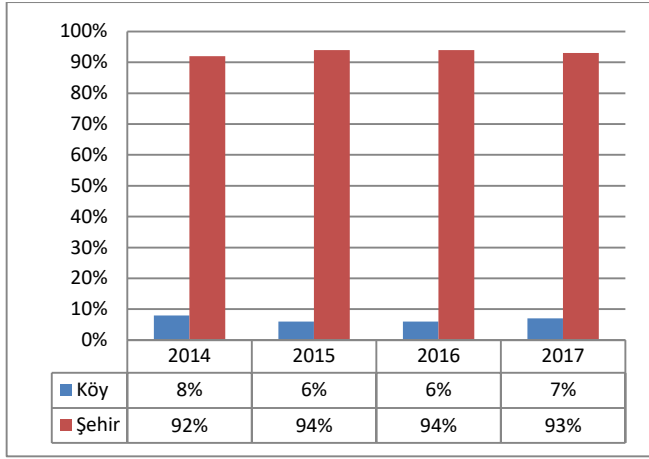
ÖA, ÖB ve K: \bar{x} = 9571,25
S = 2182,80

ÖA ve K: \bar{x} = 1819,75
S = 396,01

TÜİK verilerine göre 2014 yılında cinsel istismara maruz kalan çocukların %2' si devlet koruması altında yaşarken, %65' i öz anne(ÖA), öz baba (ÖB) ve kardeşleriyle(K) beraber yaşamaktadır. 2015 yılında ise çocukların %1' i öz anne(ÖA), üvey baba(ÜB) ve kardeşleriyle yaşarken, %66' sı öz baba, öz anne ve kardeşleriyle beraber yaşamaktadır. 2016 yılında çocukların %1' i devlet koruması altında yaşarken, %64' ü öz anne, öz baba ve kardeşleriyle yaşamaktadır. 2017 yılına bakıldığında ise çocukların %2' si öz anne, üvey baba ve kardeşleriyle yaşarken, %64' ü yine öz anne, öz baba ve kardeşleriyle yaşamaktadır. Cinsel istismara maruz kalan çocukların tüm yıllarda büyük oranda öz anne, öz baba ve kardeşlerle yaşadığı bulgulanmıştır. Grafik 5.' e göre öz anne, öz baba ve kardeşlerle beraber kalan çocukların cinsel istismara uğrama sıklığının tüm yıllarda en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Cinsel istismarın yaşanılan yere veya kalınan kişilerle doğrudan bir etkisinin olduğunu söylemek güçtür. Çünkü cinsel istismar sadece aile üyeleri tarafından değil aile dışında bulunan bireyler tarafından da gerçekleşmektedir. Johnson' a (2004, s.463-464) göre dünyadaki tüm kadınların yaklaşık %20' si, erkeklerin ise yaklaşık %13' ü çocukken cinsel istismara maruz bırakılmıştır. Bu vakaların dörtte birinin ise aile içi cinsel istismar olduğu belirtilmektedir. Alikışifoğlu vd. (2006, s.251) ise yaptıkları bir çalışmada kız öğrencilerin %1.8' nin küçükken aile içi cinsel istismara maruz kaldıklarını ifade etmektedir. Türkmen vd. (2017) cinsel istismara maruz kalmış çocukların %61.2' sinin anne babasıyla birlikte yaşadığını belirtirken; Dönmez vd.(2014) cinsel istismara maruz kalan çocuklarının %80' inin anne ve babasıyla kaldığını ifade etmektedir.

Grafik 6. Çocukların cinsel istismarının ikametgah durumuna göre dağılımı

Köy \bar{x} = 941,75
S = 13848

Şehir \bar{x} = 252,7
S = 3314,53

TÜİK verilerine göre 2014 yılında 780 çocuk köyde, 10241 çocuk şehirde ikamet etmekte; 2015 yılında 701 çocuk köyde, 11932 çocuk şehirde ikamet etmekte; 2016 yılında 1028 çocuk köyde, 15846 çocuk şehirde ikamet etmekte; 2017 yılında ise 1258 çocuk köyde, 17353 çocuk şehirde ikamet etmektedir. Grafik 6.'daki dağılımlarına bakıldığında 2014 yılında %92, 2015-2016 yılında % 94, 2017 yılında ise % 93 oranında cinsel istismar mağduru çocuk şehirde ikamet etmektedir. Araştırmaya dahil edilmeyen az oranda çocuğun ise daimi ikamet yerleri bilinmemektedir.

Araştırmaya dahil edilen cinsel istismar mağduru çocukların çok büyük oranda şehirde ikamet ettikleri bulgulanmış olup ikamet edilen yerin risk faktörü oluşturduğu söylenebilir. Fakat şehir bölgelerindeki çocuklara yönelik cinsel istismar oranının köy bölgelerine oranla yüksek çıkması; bölgesel bilinç ve farkındalıktan mı yoksa ilgili kurumlara yapılan bildirimlerin sıklığından mı kaynaklandığı bilinmemektedir. Yapılan bir araştırmada cinsel istismara maruz kalan çocukların %77' sinin il ve ilçe merkezlerinde, %23' ün ise kırsal bölgelerde yaşadığı saptanmıştır (Işık, Aktepe, Şimşek, Akyıldız, Yıldız, 2019, s.54). Bu bulguların aksine Çetin ve Altınar (2019) istismar mağduru çocukların yarısının kırsal bölgede yaşadıklarını ifade etmektedir (s.140).

4. Sonuç ve Öneriler

Çocuklara yönelik cinsel istismarın TÜİK verileri çerçevesinde incelendiği bu araştırma neticesinde çocuğa yönelik cinsel istismarın her geçen yıl arttığı görülmektedir. Her geçen sene artma eğilimi gösteren cinsel istismara erkek çocuklarına oranla kız çocuklarının daha fazla maruz kaldığı söylenebilir. Yaş önemli bir risk faktörü niteliğinde olup; 15-17 yaş aralığındaki çocuklar cinsel istismara karşı daha fazla risk altında bulunmaktadır. Eğitim durumunun cinsel istismar üzerinde bir doğrudan etkisinin olduğunu söylemek güç olsa da özellikle lise ve ilkokul öğrencilerinin istismara daha çok maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsel istismara maruz kalan çocukların büyük çoğunluğu öz anne, öz baba ve öz kardeşlerle kalmaktadır. Ayrıca bu çocukların büyük çoğunluğu şehirlerde ikamet etmektedir.

Aile ve toplumların umutlarını temsil eden çocuklar; sürekliliğin aracı, geleceğimizin mimarı konumundadırlar. Çocukların refahı toplumların refahını temsil etmektedir. Dezavantajlı konumda olan çocukların birey olarak haklarını savunmak, onlara başarılı şekilde hizmet sunmak temel endişe kaynağımız olmalıdır. Sosyal hizmet

mesleği çocukların refahına yönelik koruyucu ve önleyici tedbirler alınması için mücadele etmelidir. Çocuklarla çalışan sosyal hizmet uzmanları mesleki etik kodlar (gizlilik, izin, kendi kaderini tayin etme hakkı, mesleki davranış standartları) çerçevesinde, bilgi ve beceri temelinde hareket etmelidir.

4.1. Makro Düzey Öneriler

Günümüzde çocuklara yönelik cinsel istismarın önlenmesine yönelik müdahaleler erken teşhis ve koruyucu politikalarla oluşmasına rağmen tek başına bu politikalar yeterli olmamaktadır. Koruyucu ve önleyici politikaların geliştirilmesi ve sonuçlarının iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Erken müdahale sistemlerinin geliştirilerek koruma temelli yaklaşımların artırılması, çocuk cinsel istismarıyla direkt ilgilenen ve çocukların bu anlamda örselenmemelerini sağlayacak kurumların niteliksel ve niceliksel olarak artırılması, risk faktörlerini ortaya çıkaracak çalışmaların kurumlar bazında yapılması, ulusal raporlar hazırlanarak halihazırdaki durumun ortaya konması gerekmektedir. Belirlenen risk etmenleri çerçevesinde cinsel istismara neden olan bazı çevresel nedenlerin etkisinin en aza indirilmesi yararlı olacaktır. Çocuk yaşta evlilikleri engelleyecek caydırıcı politikaların yaygınlaştırılarak kültürel normların üzerine gidilmesi, yoksullukla mücadele veya göç kapsamında çocukların suça sürüklenmelerini dolayısıyla ihmal istismardan korunacakları sistemlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Çocukların mevzuattaki sosyal, ekonomik ve kültürel haklarının ve failere yönelik caydırıcı cezaların kapsamı genişletilmelidir. Günümüzde etkin ve verimli bir şekilde faaliyet gösteren Çocuk İzlem Merkez' lerinin sayılarının artırılması ve personelin iş yüklerinin paylaşılması önemli bir adım olacaktır. Aynı zamanda sosyal hizmet uzmanlarının spesifik eğitimler alarak hem mesleki bilgi ve birikimini arttırması hem de bu kurumlarda gönüllü olarak çalışmaları gerekmektedir. Henüz ülkemizde pilot aşamada olan "Okul Sosyal Hizmetinin" tüm okullarda en kısa sürede uygulanarak çocuklara yönelik ihmal ve istismara neden olabilecek risk faktörlerine karşı doğrudan müdahale edebilecek bilgi birikimine sahip sosyal hizmet uzmanlarının istihdam edilmesi bu anlamda atılacak en önemli adımlardan bir tanesini oluşturacaktır.

4.2. Mezzo Düzey Öneriler

Çocuklara yönelik ihmal ve istismarın önlenmesinde ve sosyal hizmet uygulamalarında en önemli ayaklarından birini aileyle çalışma almaktadır. Özellikle risk altındaki ailelerin belirlenerek olası sonuçların önüne geçecek biyopsikososyal desteklerin sağlanması önem arz etmektedir. Ebeveynlerin çoğu iyi anne ve baba olmak ister. Dolayısıyla aile odaklı yaklaşımlar uygun bir biçimde desteklenip aile içi psikososyal eğitimler uygulanmalıdır. Sosyal hizmet uzmanları aile ile çalışırken ailenin güçlü yanlarını ortaya çıkaracak güçlendirme yaklaşımını benimsemelidir. Aile içi cinsel istismar vakalarında ailenin inkar düzeyi ölçülmeli, aile içindeki alt sistemlerin sınırlarını belirleyerek farkındalığını değerlendirmeli ve yeniden yapılandırılmasına destek olunmalıdır.

4.3. Mikro Düzeyde Öneriler

Çocuklara yönelik cinsel istismarın önlenmesinde çocukları bilgilendirmek gereklidir. Sosyal hizmet uzmanı cinsel istismara maruz kalmış çocukla çalışırken; çocuğa inancını, aşırı ve olumsuz tepkilerden kaçınmalı, çocuğun kendisini rahat ve güvenli hissedeceği özel bir yerde konuşmalı, bu durumun çocuğun kendi suçu olmadığını söylemeli, "iyi dokunma" ve "kötü dokunma" kavramları aşılabilir beden dokunulmazlığını öğretmeli, hayır deme ve sınır koyma hakkını empoze etmeli, çocuğun anlayacağı dilden konuşmalıdır. Sosyal hizmet uzmanı çocuklarda cinsel

istismar göstergelerinin ve risk faktörlerinin neler olduğunu bilerek her vakaya kuşku içinde detaylı bir şekilde yaklaşmalı ve olası karar verme süreçlerinden geçerek en uygun müdahaleyi uygulamada hızlı davranmalıdır.

Kaynaklar

- Abel, G. G., Becker, J. V., Mittelman, M., Cunningham-Rathner, J., Rouleau, J. L., & Murphy, W. D. (1987). Self-Reported Sex Crimes Of Nonincarcerated Paraphiliacs. *Journal Of Interpersonal Violence*, 2(1), 3-25.
- AÇSHB. (2015). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Raporu.
- Alikasifoglu, M., Erginoz, E., Ercan, O., Albayrak-Kaymak, D., Uysal, O., & Ilter, O. (2006). Sexual Abuse Among Female High School Students In Istanbul, Turkey. *Child Abuse & Neglect*, 30(3), 247-255.
- Alpaslan, A. H. (2014). Çocukluk Döneminde Cinsel İstismar. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 15(2), 194-201.
- Beitchman, J. H., Zucker, K. J., Hood, J. E., Dacosta, G. A., Akman, D., & Cassavia, E. (1992). A Review Of The Long-Term Effects Of Child Sexual Abuse. *Child Abuse & Neglect*, 16(1), 101-118.
- Bilgin, Ö. (2015). *Cinsel İstismar Mağduru Çocukların Psiko-Sosyal Durumlarının İstismara Ait Özellikler Açısından Tanımlanması*. Doctoral Dissertation. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (2007). 3. *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*. UNITED Nations Children’s Fund, 1988 (ISBN92-806-3337-6). https://www.unicef.org/publications/files/Implementation_Handbook_for_the_Convention_on_the_Rights_of_the_Child.pdf adresinden alındı.
- Bozbeyoğlu, A. Ç., Koyuncu, E., Kardam, F., & Sungur, A. (2010). Ailenin Karanlık Yüzü: Türkiye’de Ensest. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1).
- Bulut, S. (2016). Çocuk Cinsel İstismarı Hakkında Bir Derleme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28).
- Çeçen, A. R. (2007). Child Sexual Abuse: Prevalence, Effects And School Based Prevention. *Journal Of Human Sciences*, 4(1).
- Çetin, K., Altın, H. (2019). Cinsel İstismara Uğramış Çocukların Sosyodemografik Değerlendirilmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (2) , 135-147.
- Çöpür, M., Üneri, Ö. S., Aydın, E., Bahali, M. K., Tanidir, C., Günes, H., & Erdogan, A. (2012). Istanbul İli Örnekleminde Çocuk Ve Ergen Cinsel İstismarlarının Karakteristik Özellikleri/Characteristic Features Of Sexually Abused Children And Adolescents In Istanbul Sample. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(1), 46.
- Dönmez, Y. E., Soylu, N., Özcan, Ö. Ö., Yüksel, T., Demir, A. Ç., Bayhan, P. Ç., & Miniksar, D. Y. (2014). Cinsel İstismar Mağduru Çocuk Ve Ergen Olgularımızın Sosyodemografik Ve Klinik Özellikleri. *Journal Of Turğut Ozal Medical Center*, 21(1).
- Erdoğan, A., Tufan, E., Karaman, M. G., Atabek, M. S., Koparan, C., Özdemir, E., ... & Ankaralı, H. (2011). Türkiye’nin Dört Farklı Bölgesinde Çocuk Ve Ergenlere Cinsel Tacizde Bulunan Kişilerin Karakteristik Özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12, 55-61.
- Ertur, E., & Yayıcı, N. (2011). Erkek Mağdur Açısından Ensest. *Adli Tıp Dergisi*, 25(3), 199-214.
- Finkelhor, D. (1986). *A Sourcebook On Child Sexual Abuse*. New York: Sage.
- Foto-Özdemir, D., Özmert, E., Balseven-Odabasi, A., Evinç, S. G., Teksam, Ö., Gökler, B., ... & Atik, H. (2012). The Analysis Of Child Abuse And Neglect Cases Assessed By A Multidisciplinary Study Group Between 2005-2008. *The Turkish Journal Of Pediatrics*, 54(4), 333.
- Gencer, Ö., Özbek, A., Özyurt, G., & Kavurma, C. (2016). Çocuk Ve Ergenlerde Aile Dışı Ve Aile İçi Cinsel İstismar Olgularının Karşılaştırılması. *Anatolian Journal Of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1).
- Gorey, K. M., & Leslie, D. R. (1997). The Prevalence Of Child Sexual Abuse: Integrative Review Adjustment For Potential Response And Measurement Biases. *Child Abuse & Neglect*, 21(4), 391-398.
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D., Altıntaş, M. (2012). Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* , 4 (1) , 112-137 . Doi: 10.5455/Cap.20120408.
- Güneş Aslan, G. (2020). Türkiye’de Adli Değerlendirmeden Geçen Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Vakaları Hakkında Bir Değerlendirme. *Electronic Journal Of Social Sciences*, 19(73).
- Işık, Ü., Aktepe, E., Şimşek, F., Akyıldız, A., & Yıldız, A. (2019). Isparta İlinde Bir Üniversite Hastanesinde Değerlendirilen Cinsel İstismar Mağdurlarının Sosyodemografik, Klinik Ve Ailevi Özellikleri: 2014–2018 Verileri. *SDÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 53-57.
- İmren, SG, Ayaz, A, Yusufoglu, C, Rodopman Arman, A. (2015). Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde klinik özellikler ve intihar girişimi ile ilişkili risk etmenleri. *Marmara Medical Journal* , 26 (1) 11-16 . doi: 10.5472/MMJ.2012.02518.1.
- Johnson, C. F. (2004). Child sexual abuse. *The Lancet*, 364(9432), 462-470. doi: 10.1016/S0140-6736(04)16771-8.
- Justice, B., & Justice, R. (1979). *The Broken Taboo: Sex In The Family* (Pp. 168-200). New York: Human Sciences Press. <https://archive.org/details/brokentaboo00blai/page/n307> adresinden alındı.
- Kaplan, S. J., Pelcovitz, D., & Labruna, V. (1999). Child And Adolescent Abuse And Neglect Research: A Review Of The Past 10 Years. Part I: Physical And Emotional Abuse And Neglect. *Journal-American Academy Of Child And Adolescent Psychiatry*, 38, 1214-1222.
- Kara, B., Biçer, Ü., & Gökalp, A. S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2), 140-51.
- Krysik, J. L., & Finn, J. (2015). *Etkili Uygulama İçin Sosyal Hizmet Araştırması*. Çev. Ed. E. Erbay. Ankara: Nika Yayınevi.
- Neigh, G. N., Gillespie, C. F., & Nemeroff, C. B. (2009). The Neurobiological Toll Of Child Abuse And Neglect. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(4), 389-410.
- Öncü, E., Kurt, A., Esenay, F., Özer, F. (2012). Çalışan Çocukların Ailede İstismarı/Abuse Of Working Children Within The Family. *Turkish Journal Of Public Health*, 10 (3), 128-140.
- Polat Uluocak, G., İçağasıoğlu Çoban, A. (2011). Çocuk İstismarı Alanında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanları Açısından Profesyonel Karar Verme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 22 (2),161-174.
- Portegijs, P. J., Jeuken, F. M., Van Der Horst, F. G., Kraan, H. F., & Knottnerus, J. A. (1996). A troubled youth: relations with somatization, depression and anxiety in adulthood. *Family Practice*, 13(1), 1-11. doi:

10.1093/fampra/13.1.1.

Putnam, F. W., & Trickett, P. K. (1993). Child Sexual Abuse: A Model Of Chronic Trauma. *Psychiatry*, 56(1), 82-95.

Sağlam, Ö. (2016). Cinsel İstismar Mağduru Çocuğa Sosyal Hizmet Yaklaşımı. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (7) , 22-31.

Sertdemir, M., Kut, B., Demirci, Ş., Akça, Ö. F., Erden, S., Uğuz, F., ... & Bilgiç, A. (2020). Konya İlinde Bir Çocuk Ve Ergen Psikiyatrisi Kliniğinde Değerlendirilen Adli Olguların Sosyodemografik ve Klinik Özelliklerinin Geriye Dönük İncelenmesi. *Türk J Child Adolesc Ment Health*, 27(1), 27-32.

Sheafor, B. W., Horejsi, C. R. (2016). *Sosyal Hizmet Uygulaması*. Çeviri Ed. D.B. Çiftçi. (3. Baskı). Temel Teknikler ve İlkeler. Ankara: Nika Yayınevi.

Şimşek, Ş., & Gençoğlan, S. (2014). Cinsel İstismar Mağdurlarında İstismar Süresi ve Sıklığı İle Travma Belirtileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Dicle Medical Journal/Dicle Tıp Dergisi*, 41(1).

Tat, M., Öztürk, A. (2019). Çocuk cinsel istismarında kendini açığa vurma sürecine ekolojik sistem modeli yaklaşımı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 11 (3), 363-385. doi: 10.18863/pgy.455511.

Tıraşçı, Y., & Gören, S. (2007). Çocuk İstismarı ve İhmal. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.

Türkiye İstatistik Kurumu (2020). "Güvenlik Birimini Gelen veya Getirilen Çocukların İstatistikleri: 2014-2017", www.tuik.gov.tr adresinden alındı.

Türkmen, S. N., Sevinç, İ., Kırılı, Ö., Erkul, I., & Kandemir, T. (2017). Cinsel istismara uğrayan kız çocuklarının profilleri. *İzmir Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 7(3):197-202. doi:10.5222/buchd.2017.197.

Webb, N. B. (2017). *Çocuklarla Sosyal Hizmet Uygulaması*. Ed. G. Karabudak. (1. Basım) Ankara: Nika Yayınevi.

World Health Organization. (2002). *Child Abuse And Neglect By Parents And Other Caregivers* (Chapter 3). http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/global_campaign/en/chap3.pdf adresinden alındı.

World Health Organization. (2016). *Preventing Child Maltreatment: A Guide To Taking Action And Generating Evidence*. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_eng.pdf?sequence=1 adresinden alındı.

Yakut, H. İ., & Korkmaz, E. (2013). Çocuklarda cinsel istismar. *Jinekoloji Obstetrik Ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 10(39), 1630-1632. doi: 10 (39) 1630-1632 2013.

Yates A. (1997). *Sexual Abuse Of Children*. In: Wiener Jm, Ed. *Text-Book Of Child Adolescent Psychiatry*. 2nd Ed. Washington: American Psychiatric Press,; 699-709. https://books.google.com.tr/books?id=m4ujdaaaqbaj&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_vpt_buy#v=onepage&q&f=false adresinden alındı.

Yiğit, R. (2005). Çocukların Cinsel İstismarı ve Ensest. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 90-100.

Yolcuoğlu, İ. G. (2010). Çocukların İhmal-İstismara Uğramasında Aile Ve Çocuklara Yönelik Risk Faktörleri Ve Sosyal Hizmet Müdahalesi. *Journal Of Society & Social Work*, 21(1).

Yüce, M., Karabekiroğlu, K., Yıldırım, Z., Şahin, S., Sapmaz, D., Babadağı, Z., ... & Aydın, B. (2015). The psychiatric consequences of child and adolescent sexual abuse çocuk ve ergenlerde cinsel istismarın psikiyatrik sonuçları. *Nöro Psikiyatri Arşivi*. doi: 10.5152/Npa.2015.7472.

Zastrow, C., & Kirst-Ashman, K. K. (2014). *İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre I*. Ed. D.B. Çiftçi (2.Baskı). Ankara: Nika Yayınevi.

Zastrow. (2015). *Sosyal Hizmete Giriş*. Ed. D.B. Çiftçi.(5.Baskı). Ankara: Nika Yayınevi.